

Ledaři na Bečvě

Rybníky a řeka Bečva sloužila v minulosti v zimním období, kdy mrzlo, až praštělo, jako zásobárna ledu. Muži silných paží na zamrzlých vodách zápasili s ledovými krami, řezali je, rozbíjeli a vytahovali na břeh. Tím ale jejich práce nekončila. Ledy bylo zapotřebí dopravit koňskými spřeženími do sklepů, které sloužily coby velké lednice až do léta. Když si představíme, že ledaři pracovali několik hodin v teplotách pod bodem mrazu, musíme před jejich těžkou prací smeknout.

U městských jatek, dnes nábreží E. Beneše u železničního mostu, nakládají muži led na auto akčiového pivovaru v Přerově

Dnes si jen stěží dokážeme představit život bez lednice a mrazicích boxů. Uchovávat některé potraviny bez potřebného chladu byl ještě na začátku minulého století velký problém. Zvláště v mlékárnách, masnách ale také při výrobě piva, proto si pivovary v zimních měsících vytvářely zásoby ledu, které se umísťovaly ve sklepních prostorách. Jeho těžení a uskladnění se nazývalo ledování.

„Ledová křa se buď vyřezala dlouhou pilou, nebo se vysekala sekerami. Ledování bylo za mrazivého dne velmi obtížnou prací. Sekal se led silný asi 12 až 15 centimetrů na tabule tak velké, aby se mohly vytáhnout z vody. Pomocí háku se pak vytáhly na břeh a odtud se saněmi nebo povozy taženým koňmi i křávy přemístily do pivovaru,“ popisuje proces ledování ředitel okresního archivu v Přerově Jiří Lapáček.

Na období, kdy se z Bečvy těžily křy, si vzpomíná i Marie Novotná z Přerova. „Pamatuji se, že bývaly takové mrazy, že křy na Bečvě měly až čtyřicetimetrou tloušťku. Ledaři křy řezali na kvádry a na povozech odváželi do sklepů. V dětství jsem bydlela v Předmostí a na zamrzlou Bečvu plnou křer jsme se chodívali dívat jako na atrakci. Často tam i děti skákaly z jedné křy na druhou,“ zavzpomínala dnes už devadesátiletá Marie Novotná.

A co se dělo s vytěženými ledy dál? V zimě byla do sklepní lednice vybourána dvě okna, kterými se led házel dovnitř. Tam byli dva nebo tři muži, kteří menší či větší křy rozbíjeli dřevěnými palicemi na ledovou drť, která se do léta spojila v jednu velkou masu. Nadrcený led se zasypal popelem nebo jiným izolačním materiálem. Po naplnění lednice byla okna zaplněná slámou a opět zazděna. Do lednice se vstupovalo otvorem ze sklepa a potřebné množství ledu pro chlazení piva se odsekávalo. Stěny lednice byly často obloženy dřevem, aby nedocházelo ke styku ledu s vlhkými zdmi. Uložený led tak vydržel po několik měsíců a rozvázel se zároveň s pivem do hospod v jutových pytlích. Šenkýři jej ukládali do výčepních stolů k chlazení čepovaného piva.

Zapomenutý Přerov

Těžkou práci ledařů s postupem doby usnadnila mechanizace. Na břeh se postavil transportér poháněný naftovým motorem a ledové kůry se k elevátoru dopravovaly předem prosekaným korýtem v ledu a postrkováním pomocí okovaných tyčí.

Ledaři na městském rybníku ve 30. – 40. letech minulého století

Transportní pás kusy ledu vynášel do připravených vozů, které je odvážely do lednice pivovarského sklepa.

V roce 1876 vynalezl Karl von Linde strojní chlazení, čímž se doba využívání přírodního ledu v pivovarech začala uzavírat. Pivovary byly postupně vybavovány novými účinnějšími chladicími systémy a ledařské řemeslo kolem poloviny minulého století zaniklo.

=====

Poplatky za odběr ledu: Odběr ledu na řece Bečvě pro Hanácké pivovary, n. p., závod v Přerově, a to za každou koňskou fůru ledu poplatek ve výši 15 Kč, za každé auto, respektive vlečný vůz, poplatek ve výši 30 Kč. Předpokládáný odběr ledu za rok: 100 koňských fůr a 353 aut.

Zdroj: Městský stavební úřad z roku 1949

Nedostatek ledu na Moravě Je s podivem, že na Moravě není jediné továrny na umělý led, a tak dnes celá Morava odkázána jest na dovoz ledu z Vídně. Pociťují to trpce nejen velká moravská města a jich restaurace a řezníci, nýbrž i naše pivovary a mlékárny. Starobrněnský pivovar a také restaurace, čepující plzeňské pivo, totiž mají poměrně dost ledu, takže jich piva začínají v konsumu vytlačovat oblíbená piva z našich pivovarů, hlavně přerovské a litovelské, ač při dostatku ledu nebylo by to možným. Proslýchá se, že litovelský pivovar rozhodl se proto zařídit si vlastní výrobu umělého ledu. V téže situaci jsou všechny rolnické české pivovary střední a severovýchodní Moravy, a proto snad by se doporučovalo, kdyby otázka ta řešena byla zřízením společné ledovky, jež umístěna by byla buď v Olomouci neb v Přerově.

Zdroj: Přerovský obzor 14. 7. 1916

Zdroj: Přerovské listy (2017)